

ŠOLA SKOZI ČAS

Otroci iz Spodnje Šiške so lahko obiskovali šolo sprva v bližini Ljubljane, kjer so v 80. letih 19. stoletja delovale javne ljudske šole. V okolici Ljubljane sta bili najbližji šoli v Šentvidu in na Ježici. Vpis na obe mestni deški ljudski šoli je bil tolikšen, da so na mestnem odboru junija 1878 zahtevali, naj najprej sprejmejo otroke iz mesta, nato pa še okoliške, zlasti z Viča in Šiške. Posebej pa so predlagali, naj ti občini osnujeta svoji šoli.

ENA ŠOLA ZA OBE ŠIŠKI

Priprave za gradnjo šolskega poslopja v Šiški so se pričele v 70-ih letih 19. stoletja. Leta 1873 so naštel v Zgornji Šiški in Kosezah 88 otrok, v Spodnji Šiški pa je bilo po navedbah patra Salvatorja Pintarja (krstne knjige) v letih med 1858 in 1866 rojenih kar 139 otrok. Desetletje pred nastankom šišenske šole je bilo na tem področju kar 227 šoloobveznih otrok.

Leta 1867 sta občini Spodnja in Zgornja Šiška kupili stavbno parcelo ob Celovski cesti.

Leta 1882 je bila šola dograjena in junija istega leta so razpisali dve učiteljski mesti. V oktobru sta nastopila službo nadučitelj Primož Ušeničnik in učitelj Jakob Žebre. Novo šolo so odprli 17. oktobra 1882. Na slavnost so prišli tudi »odlični gospodje« iz Ljubljane, med njimi okrajni glavar pl. Wurzbach, ki je v svojem govoru navzočo šolsko mladino in prebivalstvo opominjal na vsestranske koristi, ki jih prinaša šola. Nagovorom in blagoslovitvi šole je sledila še maša, ki so se je udeležili tudi šolarji. Sledil je še skupni zajtrk za goste in šolsko mladino, ki so ga pripravili nekateri člani okrajnega šolskega sveta in njegov predsednik z družino. Naslednji dan se je pričel redni pouk za 115 vpisanih otrok iz občine Spodnja in Zgornja Šiška.

Učiteljstvo

Prvi voditelj šišenske dvorazrednice je bil nadučitelj Primož Ušeničnik, ki je služboval od 1882-87.

Nadučitelj Fran Govekar (oče naturalističnega pisatelja istega imena) je bil drugi voditelj šišenske šole.

Nadučitelj Anton Javoršek je vodil šišensko šolo najdlje, dvajset let, od trirazrednice v prvem poslopiju do šestrazrednice v novi stavbi.

Med leti 1911-14 je bil nadučitelj Fran Lavtižar. V Šiški so z njegovim prizadevanjem razširili mešano šestrazrednico v dve (deško in dekliško) osemrazrednici. Kot omenja kasnejše poročilo, je bila šola v letih, ko jo je vodil, vsa v cveticah, tako zunaj kot tudi znotraj.

Naslednji šolski voditelji so bili: Josip Wagner 1914 -20, Ivan Petrič 1920, Jakob Furlan, 1920 -

25, Stanko Legat 1925 - 33, Josip Primožič 1933 - 41, Franc Lončar 1941 in Stanislav Vrhovec 1942 - 45.

Poleg nadučitelja je na šoli poučeval še učitelj na drugem učiteljskem mestu, leta 1886 pa je bilo odprto še tretje učiteljsko mesto

S širjenjem šole je raslo tudi število učiteljev. Leta 1902 so bili štirje, dve leti zatem šest, nato pa še vsako leto kakšen. V šolskem letu 1909/10 je učiteljsko osebje poleg nadučitelja štelo še kateheta, dva stalna učitelja in učiteljico, pet provizoričnih učiteljic in enega učitelja, brezplačno praktikantko in suplentinjo (pripravnica), k osebju pa lahko prištejemo še šolskega slugo.

Učenci

Od leta 1882 do leta 1900 število otrok ni bistveno naraščalo. Število šolarjev se je v tem obdobju gibalo od 127 do 190. Šola je bila tako dovolj velika za takratne potrebe prebivalstva.

V naslednjih letih pa je število otrok opazno naraščalo. Leta 1902 so odprli provizorični četrti razred, od leta 1908 pa je bila šola šestrazredna.

Šolski pouk

Začetek pouka na šišenski šoli je bil navadno med 16. in 19. septembrom. Le v letih 1885 in 1886 je bil kak teden kasneje zaradi popravila stropov tedaj šele nekaj let starega šolskega poslopja.

Prvi dan je bila navadno slovesna maša v podružnici sv. Jerneja in na tak način so tudi zaključevali šolsko leto v zadnjih dneh julija.

Jeseni 1891 so začeli s poučevanjem nemščine kot neobveznega predmeta, ki ga je v 3. razredu na željo staršev po štiri ure tedensko vodil nadučitelj. Konec januarja 1898 je okrajni šolski svet obvestil šolo, naj preneha s poučevanjem nemščine.

Knjižnica za šolarje je tedaj štela 186 vezanih knjig, učiteljska pa 87 knjig.

Šolarji so uporabljali različne učbenike: abecednike, računice, katekizme, berila, jezikovne slovenske in nemške vadnice, zemljepisne atlase, učbenike za prirodopis, prirodoslovje, zemljepis.

ŠOLSKO LETO	ŠOLARJI
1900/01	189
1901/01	190
1902/03	244
1903/04	321
1904/05	368
1905/06	388
1906/07	414
1907/08	476
1908/09	573
1909/10	572
1910/11	610
1911/12	697

Prosti dnevi in slovesnosti

Pouka prosti dnevi so bili cesarjev (4.oktobra) in cesaričin god (19.novembra), Alojzijevo (22.junija) in telovo, ko so se učenci udeležili procesije pri župniji Marijinega oznanjenja. Ob teh prazničnih dneh so imeli šolsko mašo v podružnici, nato pa prosto. Naslednji dan je imelo učiteljstvo primerne nagovore.

Posebej radi so v maju ali juniju hodili na izlete na Rožnik, kamor so včasih šli tudi ob koncu pouka. Razen ob praznikih in v času epidemij je pouk odpadel tudi zaradi pomanjkanja kurjave.

14. aprila 1895 je ob 23. uri in 18 minut Ljubljano prizadel silen potres, ki je v mestu in okoliških vaseh porušil mnogo hiš. Takratni nadučitelj je preživel veliko strahu, ki ga je opisal takole:
»Nastal je silen potres. Stropje so se premikali, zidovje je razpokalo, namet odletel, znotranji zid v mali sobi se je razpočil, obok razpočil, dimniki so padali raz streho in gorje tistemu, ki bi se bil v tem času upal čez prag na prosto, gotovo bi ga ubilo. Ko je malo poleglo, zbežalo je vse za silo oblečeno

na cesto. Po cestah, akoravno je bilo zelo mrzlo, klečali in molili so ljudje, ker mnogo jih je menilo, da mora biti konec sveta. Ker so se močni sunki in bobnenje tudi poznejše dneve pojavljale, ležali smo skozi osem večerov (noči) pod sosedovim kozolcem.
 Pouka tako ni bilo od 14. do 28. aprila tega leta.

Nalezljive bolezni

Zapisi omenjajo prekinitve pouka tudi zaradi epidemij. Že v prvem šolskem letu so zaradi razsajanja koz šolo zaprli od 26. februarja do 12. februarja leta 1883. Nobeden od šolskih otrok ni umrl. Epidemija koz se je ponovila še v letu 1888, zapisi pa pričajo, da so leta 1907 pričeli cepiti otroke. Večkrat je bil pouk prekinjen tudi zaradi ošpic.

Krajni šolski svet

Krajni (krajevni) šolski svet je sestavljalo pet voljenih mož. Svet je imel predsednika. Prvi predsednik krajnega šolskega sveta je bil Janez Knez, tudi spodnješišenski župan in zaslužen mož za gradnjo šolske stavbe.

Dobrotniki šole in šolski prijatelji

Otroci so bili obdarjeni ob slovesnih priložnostih, predvsem ob koncu šolskega leta ali pa v zimskem času, zlasti za božič. Za obdaritve in pogostitve ob izletu na Rožnik omenja šolska kronika zaslužne prijatelje šole in dobrotnike. To so bili predsedniki krajnega šolskega sveta Janez Knez, Fran Zakotnik in posebej I.C. Juvančič s soprogo, trgovec Al. Mayer, vodja pivovarne Offner, bratje Koslerji, zasebnik Paulin, krčmar Thaler, graščak in deželni knjigovodja Franjo Ravnihar, graščak in krajni šolski nadzornik A. Galle, posestnik Jak. Matjan, župan Franc Kauschek, trgovci Bolaffio ter Tome, Krišper, Vodnik in Otokar Foukal.

Nove paralelke, novi razredi

Že aprila 1900 so napovedovali razširitev trirazrednice v štirirazrednico. Na seji novoizvoljenega občinskega odbora je leta 1902 odbornik Janez Klemenčič predlagal, da se v Spodnji Šiški zgradi petrazredna ljudska šola, v kateri naj se poučuje tudi v nemščini. Sklenili so, da glede na veliko število otrok pristojnim oblastem pošljejo prošnjo za razširitev takratne trirazredne ljudske šole v petrazredno.

Konec leta 1905 so občinski možje enoglasno sklenili, da vpeljejo dve novi paralelki in najamejo potrebne prostore v hiši Antona Štirna v Sp. Šiški 22, na vogalu Celovške in Planinske (Aljaževe) ulice.

Februarja 1908 so glede razširitve šole iz tri- na petrazrednico sklenili, da je v novi šoli prostora za deško 6 razrednico in dekliško 6 razrednico.

Na predlog svetovalca in predsednika krajnega šolskega sveta Maurerja so novembra 1908 občinski možje sklenili, naj se šišenska šestrazrednica razširi v osemrazrednico.

NOVO ŠOLSKO POSLOPJE V SPODNJI ŠIŠKI

Število učencev štirirazredne ljudske šole v Šiški je v začetku tega stoletja naraščalo (1902. leta 244 učencev, leto zatem 321), v šolskem letu 1907/08 pa je ljudsko šolo v Šiški obiskovalo 476 otrok. Leta 1904 je šišenska trirazrednica s provizoričnim 4. razredom imela še štiri paralelke, šolsko poslopje pa je imelo le tri učne sobe. Krajni šolski svet je

zato najemal sobe v zasebnih hišah. Zaradi tega si je krajni šolski svet prizadeval rešiti vprašanje šolskega prostora, o čemer so po letu 1900 večkrat razpravljali, a Spodnješiškarji so želeli dvigniti poslopje še za eno nadstropje, Zgornješiškarji pa so se ogrevali za novo stavbo na šolskem vrtu. Nadučitelj Javoršek je zapisal v kroniko: »Vidi se, da zastopniki Spodnje in Zgornje Šiške ne bodo nikdar edini, ker vsi komaj čakajo, da se glede šole ločijo, zidajo za vsako občino svojo šolo; staro pa prodajo.«

Jeseni 1905 so predložili krajnemu šolskemu svetu načrt za novo šolsko stavbo v Spodnji Šiški, ki ga je izdelal zidarski mojster Burger, takratni spodnješiški župan. 1. maja so na travniku ob Gasilski ulici začeli graditi. Zemljišče v obsegu 900 kvadratnih sežnjev je kupila občina v začetku leta 1906 od Janeza Sirmika in Lovrenca Ciglerja. Do jeseni 1908 je stalo enonadstropno poslopje z dvema stranskima kriloma. Šola je imela 12 učilnic in telovadnico. Slovesni dan je bil 13. septembra 1908. Šolska stavba je bila vsa v zastavah in cvetju, ob Gasilski cesti in pred šolo pa so stali mlaji in slavoloki. Občinski odbor občine Spodnja Šiška z županom J. Burgerjem in krajevni šolski svet s predsednikom V. Maurerjem, zgornješiški občinski odbor ter vsa šišenska narodna društva, čitalnica in društvo Sokol, gasilski društvi obeh Šišk ter nad 500 otrok z učiteljstvom je ob streljanju topov pričakalo visoke goste. Med njimi je bil tudi deželni predsednik Kranjske baron T. Schwarz. Sledila je slovesna maša na prostem pred novo šolo in blagoslov poslopja, prepevanje domačega mešanega pevskega zbora ter govori, po katerih je nadučitelj Anton Javoršek prevzel ključne šolskega poslopja ter tudi sam nagovoril navzoče. V govoru se je zahvalil vsem, ki so pripomogli, da je postavljena šola to »krasno zidanje in lepe svetle sobe«. Zatem so si gostje in občinstvo ogledali novo šolo. Popoldne je bila ljudska veselica, s plesom in srečelovom, na kateri so sodelovala šišenska društva ter domžalska godba, poletel pa je tudi Zeppelinov balon model V. Zvečer so pripravili pokušnjo vina v šišenski vinski kleti.

Največ zaslug za novo šolo v Šiški sta imela občinski odbor z županom Jakobom Bergerjem in krajni šolski svet s predsednikom Viljemom Maurerjem ter odborniki Anton Pogačnik, Fran Burger, Mihael Bizjan, Jakob Kogovšek, Dragotin Mohar in P. Hugolin Sattner. Ker v novem poslopiju še ni bilo vse opreme, so pričeli s poukom šele 28. septembra 1908. Šola, ki je bila dotlej trirazrednica s provizoričnima 4. in 5. razredom ter petimi paralelkami, je bila tega leta razširjena v šestrazrednico s štirimi paralelkami. Kmalu po dograditvi šolskega poslopja so sklenili, da stavbo dvignejo za eno nadstropje. Drugo nadstropje so dokončali

poleti 1912. Novo šolsko nadstropje so blagoslovili 22. maja 1913.

DEŠKA IN DEKLIŠKA LJUDSKA ŠOLA

Novi krajni šolski svet, konstituiran aprila 1912, si je zadal nalogo, da ugotovi dolgoletni želji Šiškarjev in izposluje razširitev mešane ljudske šole v dve osemrazrednici. S šolskim letom 1912/13 sta delovali v šolskem poslopiju (tedaj že dvonadstropnem) deška in dekliška ljudska šola pod skupnim vodstvom nadučitelja Lavtizarja. Konec šolskega leta 1911/12 je na šišenski šestrazrednici z 9 paralelkami poučevalo pet učiteljev in deset učiteljic, ob koncu naslednjega šolskega leta pa je bilo na deški osemrazrednici osem učiteljev, na dekliški pa prav toliko učiteljic.

Kranjski deželni odbor je avgusta 1912 dovolil, da se šišenska mešana ljudska šola razdeli na deško in dekliško, ki pa sta ostali pod skupnim vodstvom. To je opravljal Fran Lavtizar do 1. 12. 1914, ko ga je nasledil Josip Wagner. Spomladi 1916 je deželni šolski svet sklenil razpisati mesto nadučiteljice in ločiti šolski vodstvi za obe šoli, kar se je zgodilo marca 1917 z nastopom Marije Kleinmayr (Sadar). Med I. svetovno vojno, ko je šolsko poslopje uporabljala vojska, so učenke obiskovale pouk v sokolski telovadnici (1.-3. razred), v nadučiteljevem stanovanju, v občinski hiši in na Bellevue-ju.

Obrtno- nadaljevalna šola

Od konca leta 1909 si je pripravljali odbor za snovanje obrtno-nadaljevalne šole v Sp. Šiški prizadeval za odprtje te šole, saj se je pokazala »potreba nuditi vajencem, ki se uče pri mojstrih poleg njih obrtno praktične tudi to izpolnjujočo teoretično izobrazbo«. V občini je bilo tedaj 30 samostojnih obrtnikov z 32 vajenci. Šišenski

vajenci so bili ključavničarji in čevljarji, mizarji, mesarji in peki, krojači in kovači, po en sedlarski, mehanikarski in sodarski vajenec.

Šola je delovala od oktobra 1911 do vsaj aprila 1914. Imela je pripravljali razred ter dva razreda. V vseh razredih so poučevali verouk, računstvo in risanje. V pripravljalnem razredu so imeli še učni jezik in pisanje, v prvem razredu geometrijo in projekcijo ter spisje, v drugem pa strokovno risanje in obrtne predpise ter obrtno računstvo.

NEMŠKA ŠOLA V ŠIŠKI

Otroci iz Šiške so obiskovali tudi ljubljanske mestne nemške šole, kar pa je moral dovoliti mestni šolski svet. Ko so jeseni 1897 razpravljali o prošnjah za dovolitev vpisa v nemško mestno šolo učenkam in učencem, ki so stanovali v Šiški in niso znali slovenščine, so nekateri ugovarjali zaradi stroškov, ki jih je imelo s tem mesto. A župan Hribar je želel

ustreči železničarjem, saj si je prizadeval, da bi Ljubljana dobila železniške delavnice. Na prošnjo železniškega uradnika Franca Ungerja in tovarišev, da bi se ustanovila v Spodnji Šiški nemška šola, je krajni šolski svet 4. septembra 1903 razpisal komisijsko obravnavo. V publikacijah se tako pojavlja od šolskega leta 1906/07 med zasebnimi šolami tudi nemška enorazrednica v Spodnji Šiški. V naslednjem letu je postala šola dvorazredna. Šolo je podpirala podružnica nemškega Schulvereina v Šiški, ki je leta 1908 štela 145 članov.

V letih 1910/11 in 1911/12 je bila šola štirirazrednica z eno paralelko. V začetku šolskega leta 1907/08 je imela nemška šola 57 učencev (29 dečkov in 28 deklic). Oktobra 1908 je obiskovalo nemško šolo 89 otrok, stanujočih v Šiški. Po priimkih ali kraju rojstva sodeč je bilo Nemcev približno polovico.

Revolucija šolarjev – 14. julij 1911

Zaradi šolskih maš slovenske in nemške šole je prišlo leta 1911 tudi do narodnostnih nasprotij. V podružnični cerkvi sv. Jerneja je bilo premalo prostora za številne šolarje, šolska maša pa je bila le ena, zato so bili otroci stisnjeni po vseh kotih premajhne cerkve, polovica otrok pa je morala celo stati zunaj, okrog cerkve in pred cerkvijo na cesti, izpostavljena različnim vremenskim nevšečnostim. Temu je hotel narediti konec katehet p. Albert Pirc, ki je predlagal, naj slovenski šolarji hodijo k šolski maši v župnijsko cerkev Marijinega oznanjenja v Ljubljano. Učiteljstvo je temu nasprotovalo, vendar je na koncu obveljal predlog kateheta.

Liberalni časopis Jutro je pisal, da želijo s tem frančiškani spodbuditi zidavo nove cerkve, še posebej pa se je spraševal, kako varno pripeljati 700 otrok do mesta. Zlasti pa so nasprotovali temu, da bi domači otroci hodili v Ljubljano, tuji pa bi ostali pri maši v domači cerkvi. Teden dni pred zaključkom šole, 14. julija, je Jutro postreglo še z nekaj članki o šolskih mašah in o potrebi po novi župniji v Šiški, pisanih s stališča, da je Spodnja Šiška »protiklerikalna trdnjava«. Nasprotniki obiskovanja šolskih maš v Ljubljani so zbrali podpise med starši zoper ta predlog in ob zaključku šole je polovica otrok šla k maši v Ljubljano, druga polovica pa je ostala doma in priredila pravcato demonstracijo proti majhni nemški šoli, ki je kljub majhnemu številu imela svojo božjo službo v Šiški. Jutro oziroma Franjo Pirc s šišenske podružnice uredništva tega lista je objavil pod naslovom »Revolucija šolarjev v Spodnji Šiški« podroben opis sporov zaradi nemške maše. Po pisanju Jutra se je okoli 200 mladih s svojimi starši zbralo zjutraj pred

šišensko cerkvijo, k šolski maši pa naj bi od 700 otrok šlo le 150. Mežnar je zbranim pred cerkvijo sv. Jerneja v Šiški prepovedal vstop. Malo pred osmo je prišlo še okoli 140 otrok nemške šole s spremstvom, nakar so prišli štirje orožniki, ki so spustili v cerkev samo nemško šolo. Med mašo je bil menda mir. Iz cenzuriranih odlomkov pa razberemo opise nemških zasramovanj Slovencev ob prihodu in odhodu iz cerkve ter lasanje slovenskih otrok. Šele ob 11. uri dopoldne je bilo konec revolucije, ki so jo uprizorili šišenski otroci za svoje pravice, povzročili pa, kakor je bilo rečeno, le frančiškani in šolska oblast. Da bi se kaj takega ne ponovilo, so ob šolskih slovesnostih prihajali v Šiško trije frančiškani: dve maši sta bili za slovensko, ena pa za nemško šolo.

ŠOLA V LETIH VOJNE

Po vojni napovedi Srbiji 25.7.1914 in splošni mobilizaciji je vojska 28. julija zasedla šolsko poslopje. A ko so ti vojaki 31.7. odšli na Moravsko, so šolo že čez tri dni zasedli vojaki 97. pešpolka iz Trsta. Vojaki so bili nastanjeni po vsej Šiški.

V šolskem letu 1914 - 15 je bil pouk v poslopju zgornješišenske šole in v salonu gostilničarja Moharja, a zaradi stiske s prostorom so imeli vsi razredi pouk le trikrat tedensko po dve uri. Od konca oktobra do konca novembra je bilo še slabše, saj so vojaki zasedli še poslopje šole v Zgornji Šiški in pouk je bil le še za 7. in 8. razred. Nato pa so uredili pouk za vse razrede trikrat tedensko, in sicer v sokolski telovadnici (1. in 5. razred), v občinski hiši (2. in 8. razred), v salonu gostilne Mohar (3. in 6. razred) in v Favajevi hiši (4. in 7. razred). Pouk je bil zaradi prostorske stiske prekinjen še večkrat. Tudi v naslednjih letih je pouk - po tri dni tedensko dve uri - potekal v različnih prostorih, tudi

v nadučiteljevem stanovanju in v ljudski kleti na Bellevueju.

Vojna leta so poleg nerednega pouka v različnih prostorih po vsej Šiški prinesla tudi različne zbiralne akcije. Že septembra 1914 so nabirali za Rdeči križ, za nakup obleke oziroma volne za vojake, deklice višjih razredov pa so delale obleke in jih oddajale Rdečemu križu.

Ob božiču 1915 so šolarji zbirali darila za vojake na bojnem polju: učenci so pripravili 220, učenke pa 260 paketov.

Takšna šolska dejavnost je potekala ves vojni čas: za božične darove so leta 1917 pripravili učenci deške šole 152 paketov po vzorcu deželne vlade in 500 cigaret, 27 cigar, 17 robcev, živil in prek 500 dopisnic in razglednic. Učenci pa so darovali tudi knjige v prid vojno-pomožne akcije »Knjiga na bojišče«.

V šolskem letu 1916/17 so prvič obiskovali šišensko šolo otroci primorskih beguncev, večinoma slovenske, nekaj pa tudi hrvaške in nemške narodnosti.

O vojnih letih, ko je bila »povsod raztresena šola, slabi prostorski pogoji, malo pouka«, priča tudi konferenčni zapisnik (od septembra 1916 naprej). Posebej velja omeniti varčevanje s papirjem, saj so v nižjih treh razredih posebej priporočali uporabo šolskih tablic. Zanimivi so tudi razlogi za nižje ocene v vedenju. V šolskem letu 1916/17 so bili to (na deški šoli) nemirnost, razposajenost, kajenje in kraja (že v drugem razredu), metanje kamenja, kletvine, nepazljivost in predrzno odgovarjanje. Šolsko poslopje je bilo med vojno predvsem neurejeno in umazano, večje materialne škode pa ni bilo. Sredi avgusta 1918 so pričeli s popravili dela poslopja, v katerem je bila deška šola: mestni šolski svet in stavbeni urad ter v dekliškem delu šole nastanjeno vojaštvo so priškrbeli mizarje in material. Pouk se je pričel sredi septembra, še vedno pa prve tri dni v tednu le popoldne, zadnje tri dni pa dopoldne. V vseh osem razredov je bilo vpisanih 356 dečkov. Ob začetku šolskega leta 1918/19 je šolski voditelj na konferenci z veseljem pozdravil učiteljstvo: *»V našem domačem poslopju. Po štiriletnem preseljujočim narodom podobnem učiteljevanju se nam je zopet odprl naš šolski hram«.*

Dnevno zavetišče

Vojna je povzročila nenormalne razmere tudi v domačem družinskem življenju. Očetje so morali iti na vojno, matere pa za zaslužkom. Prišlo je do pohajkovanja mladine in do različnih kaznivih prestopkov, tako da se je bilo bati, da bi mladina popolnoma duševno in telesno propadla. Ministrstvo za uk in

bogočastje je sklenilo, naj se v mestih in industrijskih krajih, kjer otroci niso zaposleni na polju, »za zaščito zapuščene dece« ustanove otroška dnevna zavetišča. Mestni šolski svet je poleti 1916 ustanovil v Ljubljani dvoje počitniških zavetišč: na šoli na Grabnu in v Šiški. V šišensko zavetišče se je vpisalo 105 otrok. Zaposlitev mladine je bila raznovrstna, delo učiteljstva pa težavnejše kot šolski pouk. Nadzorstvo mladine je opravljalo šišensko učiteljstvo, ki je z otroki ponavljalo učno snov, jih vodilo na sprehode, občasno tudi v kino, če je film predvajal kaj poučnega.

Z odlokom mestnega šolskega sveta so s šolskim letom 1919/20 prenehale šest-, sedem- in osemrazrednice in iz deške in dekliške osemrazredne ljudske šole v Spodnji Šiški so nastale petrazredna deška in dekliška ljudska šola ter trirazredni meščanski šoli. Ljudski šoli sta nosili ime IV. petrazredna dekliška osnovna šola v Ljubljani in VI. petrazredna deška osnovna šola v Ljubljani.

Leta 1937 sta se preimenovali v III. državno dekliško ljudsko šolo, oziroma V. državno

deško ljudsko šolo kraljeviča Andreja v Ljubljani. Poleg obeh petrazrednih osnovnih šol sta bili nekaj časa v šolski stavbi na Gasilski ulici še II. dekliška in II. deška meščanska šola.

II. svetovna vojna

Druga svetovna vojna je tako kot prva prinesla zasedbo poslopja. Leta 1941 so se v šolo naselili italijanski vojaki. Prazne so ostale le tri učilnice. Pouk je potekal v treh izmenah in je bil zelo okrnjen. S padcem fašizma in kapitulacijo Italije se je šola izpraznila, vendar le za en dan.

Že 10. septembra 1943 jo je zasedla nemška vojska, ki je v njej ostala do konca vojne. Za pouk sta ostali samo dve učilnici, zato so imeli učenci pouk v petih izmenah. Poleti leta 1944 pa je nemška policija zasedla še ti dve učilnici, zato so se morali učenci povsem preseliti v bližnje gostilne in župnijsko dvorano na Černetovi ulici.

Po osvoboditvi v šolskem letu 1945/46 se je pouk pričel šele oktobra leta 1945, ko so po obilnem naporu, čiščenju in popravilih lahko odprli šolo. Deška in dekliška osnovna šola sta se združili v šolo s petimi razredi in sedmimi oddelki, ki se je imenovala Državna mešana osnovna šola Ljubljana Spodnja Šiška. V spomin na padle v vojni je Zveza borcev narodnoosvobodilne vojne Hinko Smrekar na vogalu šole odkrila spominsko ploščo leta 1942 padlima ilegalcema Francu Obrenu in Alojzu Ajdišku.

S šolskim letom 1958/59 je šola dobila ime po narodnem heroju Zvonku Runku in kot vse osnovne šole postala osemrazredna. Ta naziv je obdržala do leta 1992, ko je skupščina občine Ljubljana Šiška sprejela odlok o preimenovanju šole v Osnovno šolo Spodnja Šiška.

**ŠTEVILO UČENCEV OD ŠOLSKEGA LETA
1978/89 DO ŠOLSKEGA LETA 2018/19**

šolsko leto	št. učencev
1978/79	526
1879/80	550
1980/81	543
1981/82	543
1982/83	548
1983/84	544
1984/85	541
1985/86	571
1986/87	612
1987/88	647
1988/89	615
1989/90	608
1990/91	595
1991/92	592
1992/93	594
1993/94	570
1994/95	536
1995/96	494
1996/97	468
1997/98	438
1998/99	420
1999/00	414
2000/01	405
2001/02	356
2002/03	374
2003/04	351
2004/05	348
2005/06	337
2006/07	326
2007/08	313
2008/09	331
2009/10	328
2010/11	329
2011/12	334
2012/13	331
2013/14	359
2014/15	382
2015/16	414
2016/17	457
2017/18	457
2018/19	488